

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA AHOLINI VA HUDUDLARNI
FAVQULODDA VAZIYATLARDAN MUHOFAZA QILISH

Madaminova Shahloxon Sharifjon qizi

Andijon mashinasozlik instituti

Mashinasozlik texnologiyasi fakulteti Mehnat muhofazasi va

texnika xavfsizligi yo'nalishi talabasi

Tel. +998945185150

Email: shahломadaminova84@gmail.com

Annotation: In the article, personal protective equipment, organization and distribution of personal protective equipment, selection of a helmet-mask and checking the suitability of a gas mask, simple respiratory protection equipment and respirators, a PTM-1 dust mask and cotton wool-gauze bandages are used in practice to develop skills in obtaining and using a personal first aid kit and an anti-chemical first aid kit.

Абстракт: В статье средства индивидуальной защиты, организация и распределение средств индивидуальной защиты, подбор каски-маски и проверка пригодности противогаса, простых средств защиты органов дыхания и респираторов, противопылевого противогаса ПТМ-1 и ваты. -марлевые бинты используются на практике для формирования навыков получения и использования личной аптечки и противохимической аптечки.

Annotatsiya: Maqolada turli xususiyatlardagi favqulodda vaziyatlardan muhofazalash, barcha ob'ektlar, tashkilotlar va muassasalar rahbarlarining eng asosiy vazifalaridan bo'lib, bu narsa «Aholi va hududlarni tabiiy xamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to'g'risida» gi Qonunning 11-moddasida bayon etilganidek, belgilangan tartibda evakuatsiyaga oid tadbirlarni o'tkazish va odamlarni joylashtirish maqsadida oldindan bazalar tayyorlab qo'yish lozimligi qayd etilgan. Shu sababali hozirgi vaqtda xam favqulodda vaaziyatning ko'lamiga qarab muhofaza qilishni eng omil usullaridan biri imkon darajasida aholini xavfli joylardan olib chiqib ketish, ya'ni evakuatsiya tadbiri hisoblanadi.

Key words: Protection, filter, insulation, solid, PTM-1, comprehensive protection, individual protection, filter.

Ключевые слова: Защита, фильтр, изоляция, сплошная, ПТМ-1, комплексная защита, индивидуальная защита, фильтр.

Kalit so'zlar: Xavfsizlik, aholi, jarayon, tayyorlash, protokol, tizim, xavfsiz joylar, tezlik, butkul ko'chirish, vaqtinchalik ko'chirish, tozalash, amalga oshirish (ko'chirish) va rejimda amalga oshirish, boshqarish, yuqori tayyorgarlik rejimida, barqaror rejimda.

Kirish: Prezident tomonidan 17.08.2022 yildagi “Aholini va hududlarni tabiiy hamda texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish to‘g‘risida”gi O‘RQ-790-son Qonun imzolandi. Qonunga asosan, Fuqarolarga favqulodda vaziyatlar zonalarida ishlaganligi uchun bepul tibbiy xizmat, kompensatsiyalar va boshqa imtiyozlar taqdim etiladi. Prognoz qilingan yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatning ko‘lami va holatiga qarab muayyan hududda Favqulodda vaziyatlar davlat tizimining quyidagi rejimlari o‘rnatiladi:

Favqulodda holat – davlat hokimiyati va boshqaruv organlarining, korxonalarining, muassasalarning va tashkilotlarning alohida ish rejimi. Bunda fuqarolarning huquq va erkinliklari hamda yuridik shaxslarning huquqlariga maxsus qonun bilan belgilangan cheklashlarga yo‘l qo‘yiladi, shuningdek, ularga qo‘shimcha majburiyatlar yuklanishi mumkin. Favqulodda holat, odatda vaqtinchalik tadbir bo‘lib, real tashqi xavf, ommaviy tartibsizliklar, ichki qurolli mojarolar, yirik halokat, tabiiy ofat, epidemiyalar yuz bergan taqdirda fuqarolarning xavfsizligini ta‘minlashni ko‘zlab joriy etiladi

Kundalik rejim - muayyan hududda, ob‘yektda favqulodda vaziyatlar ro‘y berishi xavfi mavjud bo‘lmaganda;

yuqori tayyorgarlik rejimi - favqulodda vaziyatlar ro‘y berishi xavfi mavjud bo‘lganda;

Favqulodda vaziyat rejimi - favqulodda vaziyatlar ro‘y berganda va favqulodda vaziyatlar davrida.

Favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi axborotni yashirish, o‘z vaqtida taqdim etmaslik yoki bila turib yolg‘on axborot taqdim etish taqiqlanadi. Davlat favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish holati, aholining xavfsizligini ta‘minlash bo‘yicha ko‘rilayotgan choralar, prognoz qilinayotgan yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatlar, ulardan muhofazalanish usullari to‘g‘risida ommaviy axborot vositalari, shu jumladan maxsus texnika vositalari orqali aholini o‘z vaqtida va ishonchli tarzda xabardor qilishi shart.

Bundan tashqari, davlat tomonidan favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish holati, aholining xavfsizligini ta‘minlash bo‘yicha ko‘rilayotgan choralar, prognoz qilinayotgan yoki ro‘y bergan favqulodda vaziyatlar, ulardan muhofazalanish usullari to‘g‘risida OAV orqali aholi o‘z vaqtida va ishonchli xabardor qilinishi shart etib belgilandi.

Shuningdek, favqulodda vaziyatlarni e‘lon qilish mahalliy miqyosdagi favqulodda vaziyatlarda — hokimlarning tegishli qarorlari bilan, respublika miqyosidagi va transchegaraviy favqulodda vaziyatlarda — hukumat qarori bilan amalga oshirilishi nazarda tutilgan.

Favqulodda vaziyatlar ro‘y berish manbaiga qarab quyidagilarga bo‘linadi:

- tabiiy xususiyatli favqulodda vaziyatlar;

- texnogen xususiyatli favqulodda vaziyatlar.

Favqulodda vaziyatlar vazirligi favqulodda vaziyatlardan muhofaza qilish sohasidagi maxsus vakolatli davlat boshqaruvi organi hisoblanadi.

Fuqarolarga favqulodda vaziyatlar zonalarida ishlaganligi uchun bepul tibbiy xizmat, kompensatsiyalar va boshqa imtiyozlar beriladi.

Favqulodda vaziyatlarni bartaraf etadi, aholi hayoti va salomatligini, tinchlik va harbiy davrda favqulodda vaziyatlar vujudga kelganda ularning oqibatlarini tugatadi.

Zararlarni kamaytirish sohasida davlat siyosatini ishlab chiqadi va amalga oshiradi.

Xulosa: Favqulodda vaziyatlarning oldini olish harakatlarini boshqarishning davlat tizimi (FVDT) faoliyatini ta'minlaydi. O'zbekiston fuqaro muhofazasi ishiga rahbarlik qiladi. Vazirliklar, idoralar, Qoraqalpog'iston Vazirlar Kengashi, hokimliklarning aholini va milliy boyliklarini muhofaza qiladi. Avariya, halokatlar va tabiiy ofatlar tufayli vujudga kelgan favqulodda vaziyatlarning oldini olish va ularni bartaraf etishga doir faoliyatini muvofiqlashtirib boradi. Mamlakat hududini muhofaza qilishga hamda xalq xo'jaligi obyektlari faoliyatining barqarorligini oshirishga, aholini, mansabdor shaxslarni hamda favqulodda vaziyatlarning oldini olish va bunday hollardagi harakatlarni boshqarishning davlat tuzilmalarini tayyorlashga qaratilgan dasturlarni ishlab chiqishni amalga oshiradi. Favqulodda vaziyatlar oqibatlarini bartaraf etish uchun moliya, oziq-ovqat, tibbiyot va moddiy-texnika resurslarining davlat favqulodda zaxira fondlarini tashkil etishga doir ishlarni muvofiqlashtirib boradi

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ilyosova Z.F. «Hayot faoliyati xavfsizligi asoslari». Toshkent: «Mehnat». 2001. 98 b.
2. Nurxo'jaev A.K., Yunusov M.Yu., Xabibullaev I.X. Favqulodda vaziyatlar va muhofaza tadbirlari. Toshkent: «Universitet». 2001. 67 b.
3. Belov S.V., Devisilov V.A. i dr. Bezopasnost jiznedeyatelnosti. Moskva: «MGU». 2003. 360 s.
4. Farmonov A.E., Igamberdiev A.R. va boshq. Hayot faoliyati xavfsizligi. Toshkent: «Universitet». 2006. 96 b.